

Gij. 12.

Gij. 22.

9.
10

VOCIS
CAMINATAE
ORIGINEM SLAVONICAM

EX AVCTORITATE AMPLISS. PHILOSOPHORVM ORDINIS

DIE XVIII. OCTOBR. MDCCLXXI.

DEFENDENT

M. ABRAHAMVS IACOBVS PENZEL

ET

IOANNES CHRISTOPHORVS NIEMANN

DESSAVIA-ANHALTINVS. MED. ET PHIL. CVLT.

HALAE

LITTERIS HENDELIANIS.

REINES. lection. var. I. I. cap. XIII.

Slaunicam linguam, malo more ceu rusticam, impexam, fordidamque
et indignam homine liberali δοκίσιμνοι et polituli nonnulli
derident; contra pro Iouis habent cerebro si quid transalpi-
num Gallicumque inter aequales tinnire norunt.

V I R O
S V M M E R E V E R E N D O
A M P L I S S I M O A T Q V E D O C T I S S I M O
I O A N N I G E O R G I O
S V C R O,

P O T E N T I S S I M O B O R V S S O R V M R E G I A C O N S I L I I S S A C R I S,
I N S P E C T O R I E C C L E S I A R V M; E T S C H O L A R V M P R I M A E
D I O E C E S E O S M A G D E B V R G E N S I S E T V E R B I D I V I N I
M I N I S T R O P R I M A R I O A D E C C L E S I A M C A T H E D R A L E M.

^{E T}
V I R O
E X C E L L E N T I S S I M O I V R I V M P E R I T I S S I M O
A T Q V E D O C T I S S I M O
A D A M O D I E T E R I C O
S C H M I D,

S Y N D I C O S T A T V V M P R O V I N C I A L I V M E T R E V E N D I S S I M I
C A P I T V L I M A G D E B V R G E N S I S, G R A V I S S I M O.

P A T R O N I S A T Q V E F A V T O R I B V S S V I S
A D C I N E R E S V S Q V E C O L E N D I S

HANC DISSERTATIONEM
SPECIMINIS LOCO A SE DEFENSAM
IN GRATISSIMAE MENTIS TESSERAM
VLTERIORI BENEVOLENTIAE SESE COMMENDANS
FAVSTA QVAEVIS ATQVE PROSPERA
ET
VITAE INCOLVMITATEM AD SEROS VSQVE ANNOS
EX ANIMO ADPRECANS

D. D. D.

RESPONDENS
IOANNES CHRISTOPHORVS NIEMANN.

§. I.

Equidem fateor, rem duram, imo durissimam ille suscipit, qui antiquam bonisque auctoribus satis probatam latinitatem rite cognoscere studet, ac dicendi genus, quo ipse in scriptiunculis suis utitur, simile prorsus efficere tentat illi, quo *Cicero* olim *Caesarque* utebantur. Ita enim, in Scholasticorum, quos vocant, scholis praefertim, deprauata est dictio nostra latina, ut valde dubitem, num

sensum semperstrarum litterarum recte perciperet antiquae
 Romae cuius illi si traderentur. Credere hinc nequaquam debe-
 mus, eum pulcre beneque romanam linguam callere, qui multos
 latinos auctores perlegit, qui festinans et sine haesitatione loqui-
 tur, aut in scriptiunculis suis periodis curate tornatis vocibus-
 que papauere et sesamo sparsis vtitur. Verum est, titillat et de-
 mulc et quasi aures nostras tale genus dicendi, quo voluptate ali-
 qua adficiuntur, dum sentiunt, quam anxie laborauerit auctor,
 vt sonorae essent, quas elegerat voces. Cuiusque vero aditus
 patet ad interiora Romanae linguae sacra, et qui in Ciceronis, vt
 ita dicam, consortium adoptatus est, mox sentiet fucum; torna-
 tas has periodos, vocesque tanta cura selectas, nequaquam inge-
 nium Ciceronianum redolere videbit. Non enim argutiis his,
 sed *proprietate sermonis* probanda conficitur latinitas; nam vsus
 saepissime vocibus significationes adtribuit, veteribus Romanis
 prorsus incognitas, quae postea prae genuinis ita inualuere, vt
 prisca illa significatione penitus abolita, recentiore modo no-
 uerimus; quare bene fecit RITTERSHVSIVS doctissimus, Academiae
 Altorfinae, imo Germaniae vniuersae perpetuum decus, qui
Oppiano, a se latina ciuitate donato, adnotationes subiecit, qui-
 bus illustrantur locutiones, quas adhibuerat, latinae. Quum enim
 pulcerrima ista versio classica prorsus et antiquata sit dictione
 conscripta, dubium non est quin plurimi ex lectoribus non
 percepissent elegantiam nitoremque eius, nisi subleuare eos
Rittershufius δ παυυ adnotationibus suis voluisset, et licet ego is,
 si quis alius, sim, qui iunioribus suis amicis auctor est, vt negle-
 ctis

ctis recentiorum riuilis, ex ipsa antiquitatis fonte probatam latinatam hauriant, tamen veritati hoc do, et latinum, *Rittershusii Oppianum*, vt et *Grotiana* opera aequiparanda antiquorum scriptis esse cenſeo.

§. II.

Verum enim vero ſi nos non negamus multis iisque maximis premi difficultatibus ſtudium probatae latinatatis, etiam id diſſidendum nequaquam eſt, difficultates longe maiores iis occurrere, qui ſatis audaciae habent, vt adeant mediae latinatatis campos longe lateque patentes, horridos maxima ex parte aſperosque. Is enim, qui antiquatam latinatam diſcere cupit, legere tantum debet perpaucoſ oppido ſcriptores, nonnullasque ea de re recentiorum criticas commentationes, iis probe perlectis genium latinae linguae perſpicit, et limam ſi tabellis ſuis ſaepe admouet, nec alias prorsus diligentia deſtitutus eſt, ſpirare poſſunt omnia ea, quae ſcripſit, veram Romanorum linguae indolem; aſt res aliter longe comparata eſt eorum, qui latinatam mediam attingit. Non ſolum aſſidue et cum cura per legere debet auctores, e quibus addiſcitur, quorum ingens numerus eſt, ita vt vix ac ne vix quidem vnius hominis vita ad omnes perluſtrandos ſufficiat; gnarus etiam omnium eſſe debet doctrinarum: fruſtra enim Philoſophum aut Medicum interpretari tentabit Philoſophiae aut Medicae artis ignarus. Et nec iſta quidem vniuerſalis omnium doctrinarum cognitio ſufficit; requiritur praeterea, vt omnes paene quotquot extant in orbe terrarum variarum gentium lin-

A

guas

guas familiares sibi reddat. Prorsus enim alia in istis barbariei temporibus res cum latinitate erat, ac nunc est. Nobis enim cum sermo aliqua de re faciendus est, quam ignorarant Romani, laboramus tamen, ut hoc, quantum fieri potest, Romano more faciamus. Sic Romanis ignotum utique fuit istud ornamenti genus in vestibus, quod nostrates *Tressen* dicunt; sed fuerit ignotum, tamen non de *tressis* loquimur, si quando placet huius ornamenti mentionem in latina scriptiuncula facere, potius dicimus fimbriatas esse aureis aut argenteis segmentis vestes, vel si istud minus placeat, magis romane adhuc *lati clauia aurea* dicere possumus; sic nequaquam habuere Romani inter vestimenta sua *Nedingots* aut *Bisfischen*, quis vero vetat *paenulas* has, illasque *lacernas* dicere? Sic nescinere usum Tabacci, nos vero ista de herba locuturi nec opus est ut adhibeamus istud *peti*, natium quidem est barbarum nomen, nec adscititium et insulsum illud *tabacci* (a), fu-

(a) Eam enim herbam, quam nos a *Iohanne Nicot.*, dicimus *Nicotianam*; Americani, penes quos crescit, *Petum*, Hispani vero ab ea ubi plurimum crescit provincia *Tabacco* dicunt, cfr. *THEB. vom Rauch; und Schnupftoback*, S. 5. seqq.; nec est quod vnam modo speciem *peti* nomine insigniamus, cum communis appellatio omnium sit; contra vero *Enaster* plane nullum herbae Nicotianae nomen est, sed optima huius herbae species, quae in *calathis* (hispanice *canastro*), transmittitur, catachrestice *Enastertoback*, quasi tu dicas *Rödtoback* dicta fuit, unde barbari nostri *cnastri* vocabulum, insulsum et illepidum si quod aliud euderunt. — Haec herba quonam modo ex Oriente ad Lusitanos et ab his ad Gallos Anglosque portata fuerit plerumque satis constat, quisnam eius usum *Italos* docuerit plurimi nesciunt, nomen viri, in eius honorem, adscribere hic volo, fuit *Virginus Orsini*, cfr. *PIETRO della VALLE Viaggi*. P. I. p. 155.

— — — — —

9

num bibere, quis satis audaciae aut temeritatis habet, qui locutionem illam aut parum Romanam, aut parum rei aptam pronuntiaret? Lubens libensque alia multa omitto, quae adferre in medium possem. — Sed olim sic non erat; monachi de re quadam locuturi, cui non statim latina quaedam vox respondebat, de puritate sermonis parum solliciti, ipsam hanc vocem adoptarunt; irrepsere hinc in medii aevi latinitatem ex omnibus fere Europae linguis voces; immo est forsitan nulla prorsus lingua, quae suas non ad hanc barbariei colluuiem contulisset symbolas. Vnde infeliciter plerumque in eruendis harum vocum significationibus versati sunt, qui vnam alteramque linguam nesciuerunt. Cangii dominus ipse, ast quantus vir, cuius se vasto pectore incluserat, quicquid reconditi medium in se aeuum habebat, cuius diuinam prorsus memoriam, adamantinam diligentiam et in diuinando sagacitatem aut duo aut nemo vnquam attingent; ipse hic, inquam, tantus quantus est Cangius, quam titubanti gressu incessit, quoties ex originibus Germanicis vox aliqua esset explicanda? quam saepe tunc non dormitat, quam saepe diuinum eius opus non tyro quiuis germanicae linguae emendare feliciter potest (b).

§. III.

(b) Qua de re luculenta saepe exempla apud CANGIUM occurrunt; sic nesciuit *Zeidlerii* quinam fuerint; *mellicidas* fuisse equidem nescire non potuit ex GOLDAST. *const. imp. T. I.* vbi — *imprimis quod omnes officiales, forestarii et MELLICIDAE qui ZEIDLARII vulgariter nuncupantur*; nesciuit tamen origines vocis, quas germanicas esse quiuis cui sanum occiput animaduertit facillime; *Zeidler* enim Germanis esse *Biencväter* nemo facile nescit confer.

B

SCHILT.

§. III.

Habuius utique mediae latinitatis felices scrutatores, qui plurimas iam ex ea voces, alienis linguis in subsidium vocatis, non inuita illustrarunt Minerua. Antiquam illam italicam linguam, *prouenzalem* vulgo vocant, vna cum hodierna, nec non hispanicam et imprimis vernaculam suam gallicam bene calluit *Cangius* summus; *Wachterus* patriae amor et apud exteros gloria, vna cum materna, antiquas illas Gothorum, Islandorum et Anglosaxonum dialectos, cum deriuatis ex ea Danorum, Suecorum, Batauorum et Anglorum linguis, optime nouerat, et iis interdum ad illustrandam mediam latinitatem perpulcre vsus est, qui ea in re comites et secutores habuit viros clarissimos *Tenzelium*, *Leibnitium*, *Eckhardum*, *Haltausium*, aliosque, quorum longe foret nomina adscribere. Sed multa adhuc facienda restant. Per *Auicennae*, *Auerrois*, *Mesuae*, *Rhazetis* aliorumque Medicorum Arabicorum scripta, arabica vocabula quam plurima, imprimis medicorum medii aevi scriptis intrarunt, ita vt vix ac ne vix quidem gressum in iis tuto figere possis, vbicunque in deprauata arabica incidens (c); vbi vero fuit ex iis, qui animum ad

SCHILT. *Gloss. germ. s. v. Zeidler*. Aliud exemplum cui placet adeat TENZEL. *monatshliche Unterred. Th. I. S. 954*.

- (c) Prae caeteris ego hic MATTHAEVUM SYLVATICVM nomino, saeculi XIV scriptorem, cuius *Pandectarum medicinae* opus, excusum *Veneriis* 1498 fol. Quam vellem praestaret summus REISKIUS pro diuina sua, qua pollet, linguae arabicae peritia, huic scriptori idem officium quod *Dioscoridi* et *Apuleio* BOCHARTUS. Ex omnibus

ad studium hocce adplicarunt, qui arabice satis doctè fuissent, vt talia verba rite ex lingua arabica illustrare potuissent? Porro, si

B 2

Scriptor

bus enim, qui nunc viuunt, eruditus ego neminem nosco, qui et linguam arabicam, et rem medicam, et medii aeti latiniratem aequè nosser ac ipse; tribus enim his instructus esse debet, quicumque rite illustrare Matthaeum Syluaticum vult, qui fere semper Oedipo indiget; nam, vt ait FABRIC. *Bibl. lar.* p. 306. edit. Lond. 1703, *Verba arabica ita deprauata exhibet, vt vel peritissimis eius linguae raro liceat, quid res sit, hariolari.* Acerbum hinc de eo iudicium tulit OTTO BRUNSFELDIUS et ipse Medicus, cuius adscribere verba placet: *In re medica veteris Pandectarii errata tam manifestaria sunt, vt prorsus perspecta nemini non sint, nisi quò sanae eruditionis ac veterum scriptorum nihil adtigit; in quò reuera fere semper dictio corrupta vitiatæque, aut certe barbara obsoleta vel exotica est; nec paulo diuersa omnia a magorum et necromanticorum praestigiostis nomenclaturis, vt nescias, rerumne an malorum potius daemoniorum sint nomina; sed recte subicit CANG. praef. ad Gloss. lat. §. 48. de his videant peritiores Medici, Arabicae potissimum periti, qui vnici duntaxat iudicium ferre, mea quidem sententia, possunt.* Alia etiam ratio est, cur addiscat, necesse est, arabicam linguam, quicumque mediam latiniratem rite intelligere vult; nempe per scriptores hispanicos ingens vocum numerus in mediam latiniratem irrepsit, quas quidem lingua hispanica eacum habet communes, quarum tamen primaria radix nonnisi in arabica lingua est quaerenda; tales paene omnes voces sunt incipientes ab *al*, e. g. *Alcanala, Alcaydus, Alchaz, Aldea, Alfanegus, Alfaquaquus, Alferar, Alferna, Alforis, Algalia, Algorrinus, Alguazilus, Alguazellus, Alguexis, Albobzes, Aliama*, longæque plures, quas hic transcribere longum foret; forsitan nos alia occasione monstrare conabimur, quantum lucrari possit, ex accurata Lusitanæ Hispaniaequæ linguarum cognitione, media latinitas.

scriptor hispanicus hispanica (d), gallicus gallica, germanicus germanica latinitati suae admiscuit vocabula, quaeso te, nonne putandum est, etiam scriptores flauonicos addidisse flauonica? Adde per Germaniam olim longe lateque fuisse diffusam flauicam gentem, et videbis parum improbabile videri, aurifodinas esse harum gentium linguas, e quibus quis eruere saepe veras multarum vocum origines posset, quas latitare huc dum crediderunt eruditi, et de quarum detectione penitus iam desperarant. Ego vero, quod felix faustumque sit, praiebo, primam de Slauis praedam reportabor, et licet opima non erit, erit tamen prima, quam ceu primitias omnes, boni ominis causa, Deo sacramus.

§. IV.

CAMINATAE siue CAMINATI, (vtroque enim modo vox scribitur, *Caminata* et *Caminatum*) vocem summus CANGIVS in Glossario suo: *Cameram, conclauē, coenaculum quodiuis*, explicat, *in quo caminus extat.* Hanc suam vt defendat explicationem, ad

Glossa.

- (d) Hispaniae linguae vtilitatem in eruendis mediae latinitalis originibus nemo ibit inficias; exemplum esse potest *alqueriae* vox in diplomatibus hispanicis saepe occurrens, quae tota hispanica est; ALQUERIA *merairie*, vt interpretatur SOBRENVS. CODARRVIVS: *alqueria es la casa sola en el campo donde el labrador del, se recoge con su gente y haro de la brança por estar lexos de poblado, y que el dia se le fuera en ir y venir, no habitando en la misma tierra que labra, y assi vale tanto como casa de la brança, y donde ay muchas destas casas, apartadas unas de otras, pero en una comarca. Dize el padre Guadix que el nombre alcarria y alqueria son de una raiz y que valen tanto, como aldeas, que es caria.*

Glossarium Saxonicum AELFRICI prouocat, ubi: *Caminatum* FYR-
HVS i. g. ignis domus; PORRO ANASTASII BIBLIOTHECARI (e) lo-
cum excitat, qui in *Valent.* II. pag. 167. ita: *Et alia noua* (aedi-
ficia) *adiecit, in quibus tres CAMINATAS fieri iussit.* MONACHVS
SANG. I. I. c. 33. *Expletis hymnis matutinalibus, ad caminatam*
reuersus imperialibus vestimentis pro tempore ornabatur; ID. c. v.
Finitis laudibus matutinis cum rex ad palatium vel caminatam dor-
mitoriam, calefaciendi se et ornandi gratia rediret. CHARTA GE-
RALDI EPISC. CADVRC. d. a. 1248. *Inuaserunt; domum suae ca-*
minatam ecclesiae b. Mariae de Sobiros. Eandem viam calcat cele-
berrimus SCHILTERVS *Gloss. germ. f. v. Keminaten* (f), prouocans
ad LIBRVM SALICVM MONAST. EBERSHEYM. cap. Iudicium syl-
uarum: *Unde sul es ginre gebeßern in mines Herrn KEMINATEN.*
IT. cap. Iudicium senatus: *Unde ist das mines Herrn des Abbetes*
Hovegesinde gezurnent, darumbe en sullent si zi keiner Notrede stan-

B 3

(e) Quem caue ne credas talem Bibliothecarium fuisse, qualis nostra me-
moria fuit, cuius semper nomen honosque manebit, eminentissimus
Quirinius; primus enim bibliothecae Vaticanae bibliothecarius idibus
Iulii 1475 a Sixto IV. institutus fuit *Bartholomaeus PLATINA*.
Cfr. PANVIN. *de biblioth. Vatic.* ap. SCHOTT. *itiner. Ital.* P. II.
p. 153. ed. *Vicent.* 1602. 8v. Antiqui illi bibliothecarii, qualis
Anastásius fuit, munere *Secretariorum* fungebantur; eorum enim
opera scribebantur *bullae papales*; bulla quaedam *Sergii* data pon-
tificatus an. X. indict. II. subscribitur: *Data — per manus IOHAN-*
NIS, BIBLIOTHECARI tunc S. sedis apostolicae. Confr. NOU-
VEAU TRAITE DIPLOMATIQUE Vol. V. Tom. IV. p. 220 sq.

(f) Quae vox respondet utique latinae *caminata*. *Vocab. Manuscriptum*
Anon. penes *Schilterum*: CAMINATA eyn Kennot.

wande in mines Herrn KEMENATEN, und mag ers nut versuenen, so
soll es der Voget rihten. FRAGM. de BELLO HISP. CAROLI M.
V. 1254.

Der Kunig vorderte XII Herren

In sine KEMENATEN

STRICK. de exped. hisp. Caroli M. c. X. sect. 10. p. 95. in SCHILTER,
Thes. rer. alem. T. II.

Diu Chunigin weist in

In ein CHOMENATEN (g) hin

Do er den Chunig Marsilien vand.

§. V.

Sed ista Cangiana interpretatio, ne parum vera sit vereor
valde. Apud SAGITTAR. memorab. Goth. c. XI. extat dipl. Landgr.
Albrechti d. a. 1282. vbi ita: *Aream quandam in Gothensi oppido
nostro constructam, quae est contigua lapideae illae caminatae, quae
quondam fuit clarae memoriae praedeccessoris et nepotis nostri, glorio-
sissimi scilicet Romanorum regis Henrici olim Thuringorum Land-
grauii; vbi meridiana luce clarius patet lapideam istam caminatam
nullam aliam nisi arcem Grimmenstein esse. Sufficeret vel hic vni-
cus locus ad adstruendam interpretationis Cangianae falsitatem,
qua Caminata camera, conclauē exponitur, sed praesto nobis alia
sunt. Quisnam locus lucidius oppugnare Cangium potest, quam
ille, quem satis infeliciter ipse e capite V. Monachi Sangallensis*
exci-

(g) Codex *Lizelianns* KEMENATEN habet; *ch* et *k* facillime permuta-
ri notissimum est.

excitauit: *Finitis laudibus matutinis, cum rex ad PALATIUM vel CAMINATAM dormitorium calefaciendi se et ornandi gratia rediret, nec non ille e diplomate episcopi Cadurcensis, vbi b. Mariae de Sobiros aedes, diferte CAMINATA vocantur?* Omnes tres loci clare et dilucide demonstrent, *caminatam* nequaquam *cameram* aut *conclauem*, sed *palatium* esse interpretandum; et quoniam hac in re aliquid est dandum germanicae linguae prouocamus ad *cantilenam vernaculam de rege Arture*, vbi vox *Remnate* saepissime occurrit, semper vero in significatione *palatii*; nec aliter haec vox interpretanda est in excitatis a *Schiltero* locis e libro falico monasterii Ebersheimensis et Strickero (h); *Caminata palatium* plerumque et per raro modo *cameram* designat.

§. VI.

(h) Vberius hoc demonstratur e *iuribus ecclesiae Bambergensis* Tom. III. pag. 49. *Lex est famulorum curiae, qui nec habent beneficium, quod deseruiant, nec sunt redempti de camina episcopi, quem locum plane se non intelligere fatetur CANGIVS, verum enimvero aut omnia me fallunt, aut camina hic est Burgban, quam vocem intelligunt, qui patrium callent ius, hoc qui nesciunt adeant SCHILT. Gloss. Teut. p. 80. vbi de eo nonnulla inuenient. Ego de Burgbanno locum adscribam classicum, nullibi, quod scio excitatum, e dipl. CONR. d. a. 1147. ap. BARING. *clan. dipl.* p. 29. *Damus, ac decreto in perpetuum valituro confirmamus eandem libertatem, quam habet Corbejense monasterium, PRAEFECTURAM VRBIS, quae vulgo dicitur BVRGBANN, ea videlicet privilegii ratione, ut nullus dux, nullus marchio, nullus comes, nullus advocatus potestatem habeat exercendi iudicium in atrio praedictae ecclesiae, sed quidquid praeter ius et aequum a famulis, qui tam abbati quam congregationi obsequio corridiano conseruiunt, commissum**

§. VI.

In lingua polonica *lapis* est KA'MIE'N et *lapidarius* KA'MIEN-
NICK (1). Later ea vox in multarum urbium nominibus, ita vt
et iis nota esse possit, qui alias nullum plane cum flauonicis lin-
guis commercium habent. In Russia rubra vrbs, a Lemberga XX
milliaria versus orientem dissita, cuius nomen BIALY-KA'MIEN,
Hebraei eam לבנון *Libanon*, (*) *graeci* λευκωπετρα, *Weissenfels* aut
Wittenberg nostrates dicerent; (1) CAMINIEK-PODOLSKY *Camene-*
cia,

missum fuerit, ab Abbate vel ab eo, cui ipse mandauerit, corrigatur. Hunc vnum locum qui legit omnibus iis qui plerumque exci-
tare solent, superfedere potest.

(1) MONETAE *Enchirid. polonic.* p. 329, refer huc e lingua venedica *pe-*
trae appellationem KÓMINE TCHIÓERA, quasi tu dicas *montem*
lapidosam, mons enim Venedis TCHIÓERA, (in *Glossario Venedi-*
co PFEFFINGERI apud ECKHARD. *hist. stud. etym.* pag. 281.)
Polonis GORA', *Russis* GORO, vnde NAGORN homines qui *mon-*
tana incolunt, ita Tatarsi Czeremissi dicantur, qui montes ad dextram
Volgae ripam habitant, OLEAR. *nieuw. pers. Reyz.* p. 255, PIVISA
GORO der Junofrauenberg, TOMAINOGOR der Schlangenbergy
XV verstas Africana distans, alii.

(*) A radice לבן *Hiphi* הלבין *albus euasit*, vnde dicitur later לבנת
Gen. XI, 3. et לבנת לבנת *populus alba* Gen. XXX, 37. Hof. IV, 13.

(1) *Vened.* BIALLO, BEL, *albus.* Polonice BIALY *albus*, BIA'LOS' c'
albedo, BIALOSKORNIK *coriarius*, ein *Weißgerber*; hinc BIE-
LAGROD, *Belgrad*, griechisch *Weissenburg*, BELVIA — RYBIZA
pisicium genus in Volga, de quo OLEAR. *nieuw. pers. Reyz.* p. 284,
sub ἀρρακίον nomine celebratum ab HERODOT. L. IV. pag. 106.
BELVICH, der weiße Gott, *Oromasdes Venedorum*, Deus enim
Croatis, Dalmatis, Polonis et Hungaris BOGI, *Venedis* BOZ, BVCH-
WITZA *diuinus*,

cia, vrbs ducatus Podoliae superioris, ingenti petrae superaedificata; KAMMINSATON vrbs Russica ad nigri maris littus; ab ea voce *palatia lapidea CAMINATAS* dictas centeo. AELFRICVS recte *Fyr-hus* explicat, hoc vero non de *cameva in qua fornax* explicandum, sed eo sensu sumendum est, quo et nos aedes nostras hodie *Geuerstäten* dicimus.

§. VII.

Vt nunc *Italica Hispanique* CAMINO, *Gallis* CHEMIN ita in media latinitate olim CAMINVS *via, iter* (m) WAMBÆ notitia Ep. Hisp. *Oxoma teneat de Furca vsque ad Aylanzon, quomodo currit in camina s. Petri, qui vadit ad s. Iacobum.* VSATICI BARCIN: c. 55. *Camini et stratae per terram et per mare sint de potestate, et per illius defensionem debent esse in pace et treuga per omnes dies et noctes.* Vocem hanc OCTAVIVS FERRARIUS in *origin: italicis a gamba*, vt hoc

- (m) Aut omnia me fallunt, aut explicare hinc potest locus, qui crucem non vnam fixit CANGIO in dipl. Lotharii regis Franc. d. a. 977. ap. LOCRIVM in Chronico belgico: simili modo mansa duo in praedicta villa, et sedes duo in terra arabili, et bonaria 24 ad opus fratrum ipsius loci, medietatem etiam CAMINAE datam ab Andremaro; vbi CANGIVS Cammae seu cambae (brasseria, Brannhaus) manult; perperam, qui enim perlustravit diplomata scit vias esse donatas, quatenam enim in instrumentis donatoris formula notior illa, quam nunc e charta Conradi Ep. Magdeburg. d. a. 1136. describo: — *iustitiis et pertinentiis eius, arcis, terris cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, syluis, aquis, viis et inviis, exitibus et reditibus, quaesitis et inquirendis.*

C

hoc a graeco *καμινω* deriuat, ita *caminare*, ire, effcet quasi *gambinare*, crura velocius mouere, gressum accelerare; quocum MENAGIVS facit. Verum est, Menagii haec et Ferrarii coniectura, maiorem prae se habet veritatis speciem quam illa BOVILLI, qui *femitas* caminos vocatos vult, quia fumariorum speciem referant, et illa ACHARISII qui a *campo* vocem deduxit, quod olim in campo ad cursum exercerentur, vnde *scampare* currere, *campinare*, *camminare* velociter ingredi; nescio tamen an non etiam a nostra flauonica voce, *vias lapidibus stratas* CAMINATAS dixerunt. Viderint ea de re quibus maior eruditio, et linguarum cognitio profundior.

§. VIII.

Si tamen adhuc inueniuntur quibus nimis longe quaesita, ea, quam proposuimus, deriuatio, videtur; qui credunt parum esse probabile, vocem, quoad originem flauonicam, in aliis inueniri quam flauonicis scriptoribus; iis vtique multa possumus regerere. Ac primo quidem considerent rogo, verum quidem esse voces, quarum origo mere hispanica aut italica est, potissimum in hispanicis siue italicis scriptoribus occurrere, sed multas inueniri quoque, quae, origo licet vel maxime italica aut hispanica esset, ingererunt sese aliis scriptoribus, quo *litterae cambiales* vtique referendae, quae sub ea appellatione, licet ea quoad originem pura puta italica sit, in omnibus libris inueniuntur, sic *guardia*; *guardare*, si originem spectas, mere germanica est, et tamen gallicis, italicis, hispanicis sese insinuauit scriptoribus; porro,

ro, inuenitur forsã ea vox in chartis slauonicis frequentius quam in aliis, quis vero excussit harum gentium serinia? Vix enim ac ne vix quidem nunc demum nobis Bohemorum et Hungarorum historia DOBNERI, POTSDIEBRAE, BELII, aliorumque summorum virorum studio, innotescere coepit, intactas adhuc iacent res Seruiorum, Croatarum, Dalmatarum, aliarumque gentium, quarum historiam, ne quid de diplomatibus dicam, attigit nemo aut si quis attigit, perraro ad nos huius generis libri adferuntur qui clausi et sepulti intra patriae limites iacent; itaque iudicare nequimus num non frequentior huius vocis vsus in slauicis, quam aliis, libris inueniatur. Est et istud considerandum, longe lateque per Germaniam dispersos Slauos fuisse, qui non pauca oppida, nominibus ex patria lingua defunctis, insigniuerunt. Imprimis notum est Slauos, et gentem imprimis Soraborum, quae Venedica est, habitasse omnem fere Saxoniam, et vrbiũ saxonicarum nomina, ex nulla felicius lingua quam Venedica illustrari; (n) inuenies vero ibi *Chemnitziam* urbem, *Chemnitz*, *Rennitz*, quam rogo, a quam alia voce, quam nostra *Kamien* dictam puras.

C 2

Nunc

- (n) Quod etiam valet de nominibus pagorum vrbiũque principatus Anhaltini; qua de re insignis commentatio extat FRENZELII, linguae Venedicae adprine gnari, inserta *DECM. anhalt. Chron.* T. I. c. IV. §. 9. Erat *Frenzelius* hic verbi diuini minister *Schonauiae* in Lusatia; ingens opus etymologicum linguae Sorabicae meditarat, sed ob librariorum nostrorum *συνκρολογισμὸν* maior operis pars lucem adhuc expectat, sunt enim modo duo priores libri, quibus octo alios adiungere voluit, et quidem per partes editi *Budissae* et *Sitzauiae* 1693—1698.

Nunc vero si in media Germania, Slaui aequae ac Germani habitauerunt quid mirum si et germanica lingua voces flauonicas, et flauica Germanicas adoptauit, (o) et hinc etiam ii germanici scriptores, qui latina quam vernacula lingua uti malebant, latinitati quoque suae flauica admiscuerunt nonnulla. Si vero his omnibus nequaquam adquiescere quis vult poterit equidem per me de alia vocis etymologia cogitare. Καμνος, CAMINVS; furnus, fornax, hinc forsitan *caminata domus*, quae caminis siue fornacibus gaudet; vtiliora enim Germanorum aedificia caminis nequaquam fuisse instructa, non est cur multis moneamus. Et si AELFRICI Glossae caminatam *Fyrhus* vertunt, *ignis domum* verterunt. i. e. *domus quae igne gaudet*. Faciant hanc deriuationem suam omnes ii quibus iusto periculosior iter e Slauonia in Germaniam aut Latium videtur, in polonico meo *Kämien* adquiesco, forsitan enim lectores mei

(o) Praefertim cum vltimum hoc ita clarum ut dubium nullum patiat; docebit hoc omnium optime oratio dominica in Venedorum linguam translata, quam hic non pigebit adscribere:

Nos hōlya wader ta toy chis wa nebisgāy. Siunta woarda tugi geima. Tia rik komma. Tia, willya schingōr koke nebisgāy, kok kak no sime. Nōessi wisse danneisna stgeiba doy nam dans. Un wittredoy nom nōsse ggrels tak moy wittredogime nōssēm gresnarim. Ny bring goy nōs ka warfikonge. Tay 16soāy nos wit wif sokak. Chundak.

Quantum lingua germanica debeat flauonicis patet imprimis ex immortali opere IOHANNIS LEONARDI FRISCHII; opus auro contra carum, quod quilibet patriae linguae studiosus diurna noturnaque manu versare deberet.

mei nequaquam obliti sunt locum quem supra e charta *Geraldi* episcopi Cadurcensis, vbi ecclesia b. Mariae de Sobiros, quae tamen ita Dii me ament, nullis caminis fuit instructa, *Caminata* audit. Demonstrauimus igitur quod demonstrandum nobis proposueramus :

VOCIS CAMINATAE ORIGINES, E SLAVONICIS LINGVIS ESSE
REPETENDAS.

ΕΠΙCΤΕΤ: apud ARRIAN: I. I. c. XVII.

Καὶ τις ἐστὶν ὁ γεγραμμένος, ὅτι ἀρχὴ παιδείσεως ἢ τῶν ὀνομάτων ἐπί-
σεψις; Σιωπῆς δ' εἰ λέγει;

T H E S E S,
 VT DISSENTIENDI MATERIEM SVPPEDITENT,
 ADIECTAE ET DEFENDENDAE

A

IOANNE CHRISTOPHORO NIEMANN.

- I. Methodus syllogistica in disputationibus est optima.
- II. Historia literaria, saltem eius scientiae, cui aliquis operam nauat, sedulo tractanda erit.
- III. Antiquitatum studium a Medicina non abhorret, sed potius rationali, salutaris huius artis, cultori commendandum quam maxime est.
- IV. Expositio aegrotorum in vias publicas apud veteres, medicorum defectum egregie supplere potuit.
- V. Effectus expositionis aegrotorum in vias publicas etiam in nostris regionibus obtineri potuisset.
- VI. Magis laudanda mihi est veterum expositio aegrotantium, quam incubatio, quae in templis fiebat.
- VII. Veterum medicorum scripta eo tempore demum cum vsu, legi poterunt, cum aliquis, cursum medicum, vti dicunt, absoluerit.
- VIII. Linnaeanum systema plantarum sexuale, prae aliis omnibus commendandum est.
- IX. Physica philosophica eiusdem est amplitudinis et ambitus, ac historia naturalis cf. Illustris EBERHARDI, praeceptoris optimi erste Hande der Naturlehre. S. 5.
- X. Physica rationalis iure cum experimentalis coniungitur.
- XI. Omne corpus physicum gaudet interstitiis. De mathematico contrarium valet.
- XII. Methaphysica multarum rerum historicam requirit cognitionem.

ABRA-

ABRAHAMVS IACOBVS PENZEL

S. P. D.

IOANNI CHRISTOPHORO NIEMANNO.

Ex omnibus iis diebus, DOCTISSIME, ANIMOQVE MEO CHARISSIME NIEMANNE, quos hilariter mihi ac iucunde, in alma hac, quam meam appellare nunc posse, summopere laetor, Fridericiana, Musarum incluta sede, transigere licuit; hodiernum ego felicissimum candidoque lapillo merito notandum censeo. Qui enim possem aliter ego, cui largissima hodie aliis inseruendi, quod semper cupio quam maxime, aperitur porta? cui hodie licet e superiori cathedra verba facere, quibus animum suum, amicis prorsus dicatum, palam testaretur? Cui tandem contigit praeclara quaeuis de TE studiisque Tuis publice praedicare, omniaque ea quae clanculum miratus huc usque sum in omnium confessu dicere. Quam vero vellem DVLCISSIME NIEMANNE adstitisset cunis meis Hygaea, vidisset me nascentem placido Aesculapius lumine, ne proletariae viderentur et infucatae laudes quibus dignum TE ob largam amplissimamque rei medicae cognitionem censeo; quibus dignum TE censere omnes ii debent, quorum mentes praconceptis non reguntur opinionibus, testesque fuerunt alacritatis dexterritatisque TVAE quam nuper probis omnibus probasti, dum aduersus doctissimos aduersarios defendere fluidum nerveum conabar. Verum eninnumero non defuerant ea TIBI occasione e gratioso Medicorum ordine,

qui

qui laudes TVAS facundius et melius me enarrabant. Tacere hinc ego,
 in re medica exotericus homo, et id laudare quod possum volo, animi
 candorem, probitatem veri rectique studium, et, cuius hodie lu-
 centum edidisti specimen, variarum multarumque rerum cognitionem,
 quas ignorare, qui Aesculapio sese sacrarunt, plerumque solent. Per-
 ge qua coepisti via, O AMICISSIMUM CAPVT et poteris olim, si porro
 in Medicorum medii aevi scriptis desudare vis, ingentem illam exple-
 re lacunam, quam hodie adhuc post exantlatos CANGIANOS et CAR-
 PENTARIANOS labores, in illa barbariei plena latinitate deprehendi-
 mus. Verum est, lati, si qui alii, sunt Medicinae campi, iique amoe-
 nissimi, sed tamen etiam Hesperidum hortos nonnunquam deferere iu-
 uat, et ex Alcinoi pomariis poma decerpere, quare propositum TI-
 BI institutum laudo, quo, imitatus sanctorum virorum exempla
 CONRINGIORVM, RVDBECKIORVM, TRILLERORVM, REISKIORVM,
 quorum aequabis olim, sit faustum omen! famam, non sola rei medi-
 cae notitia contentus, Philologiae animum adplicuisti. Non infructuosa
 Et sterilis erit incredibilis illa diligentia TVA, alacri seruidoque comi-
 tata ingenio, non diligentiae probitatisque deerunt praemia, non in-
 clusum manebis augustis patriolae limitibus! ulterius NIEMANNIANVM
 NOMEN progredietur. In illo vero felici, mi NIEMANNE tempore,
 ubi uberrimum vigiliarum ac diligentiae messem habebis, ne obliuiscas
 quaeſo PENZELII TVI, qui candide, si quis alius TE, et ex ani-
 mo amat. Ita vale MI NIEMANNE, iterumque vale meique nunquam
 obliuiscere. Dabam in regia Fridericiana; ipsis Octobris idibus
 CIOICCLXXI.

V I R O

AMICISSIMO EXPERIENTISSIMO DOCTISSIMO
IOANNI CHRISTOPHORO NIEMANN,

MEDICINAE CANDIDATO DIGNISSIMO

CHRISTIANVS LVDOVICVS LIBERKÜHN, IC. S.

Quoties mihi Halberstadtium nostrum in mentem venit toties etiam recordor illius diei; quo primum amicis TVIS VIR AMICISSIME me interesse voluisti. Recordor non sine magna Voluptate illorum temporum quo sub auspiciis Viri quem filiali amore prosequor ILLVSTRIS B. LIEBERKÜHN sectionibus legalibus interfuimus. Eodem tempore deinde accessimus ad Friedericianam nostram; ubi per breue tempus commoratus TV VIR AMICISSIME et nobis inter priuatos Parietes in societate nostra dis-

D

pu.

putatoria deinde etiam in publicis locis alacritatem dexterita-
 temque ingenii Auditoribus satis commonstrasti. Ere tua cre-
 disti, tantis Speciminibus etiam publicam dissertationis AMPLIS-
 SIME PENZELII defensione maddere; pro amicitia nostra, me cum
 RIMERO, BEYERO, atque RAMBACHIO; quos meos appellare
 liceat huic certamini participes reddere voluisti. Amplexus sum illa
 alacritate hoc munus; quam postulare videtur illa quae internos in-
 tercedit Amicitia, quam postulare videntur illae sollicitudines quas
 huc usque semper pro illa aduersa valetudine; qua quam maxime
 laboror habere voluisti. Rogo ut hanc sollicitudinem continuare ve-
 lis; ut mihi etiam amicitiam tuam conseruare velis, quando fi-
 nita vita academica nobis Berolini dies nostros transigere licebit.
 Vale AMICISSIME NIEMANN, quem ob singularem doctrinam, in-
 geniumque suum, quem ob illam candidam mentem nusquam non
 amabo. DABAM E MVSEO. PENZELIANO MDCCLXXI. D. XV.
 Octob.

№ 1680.

8

ULB Halle

001 508 342

3

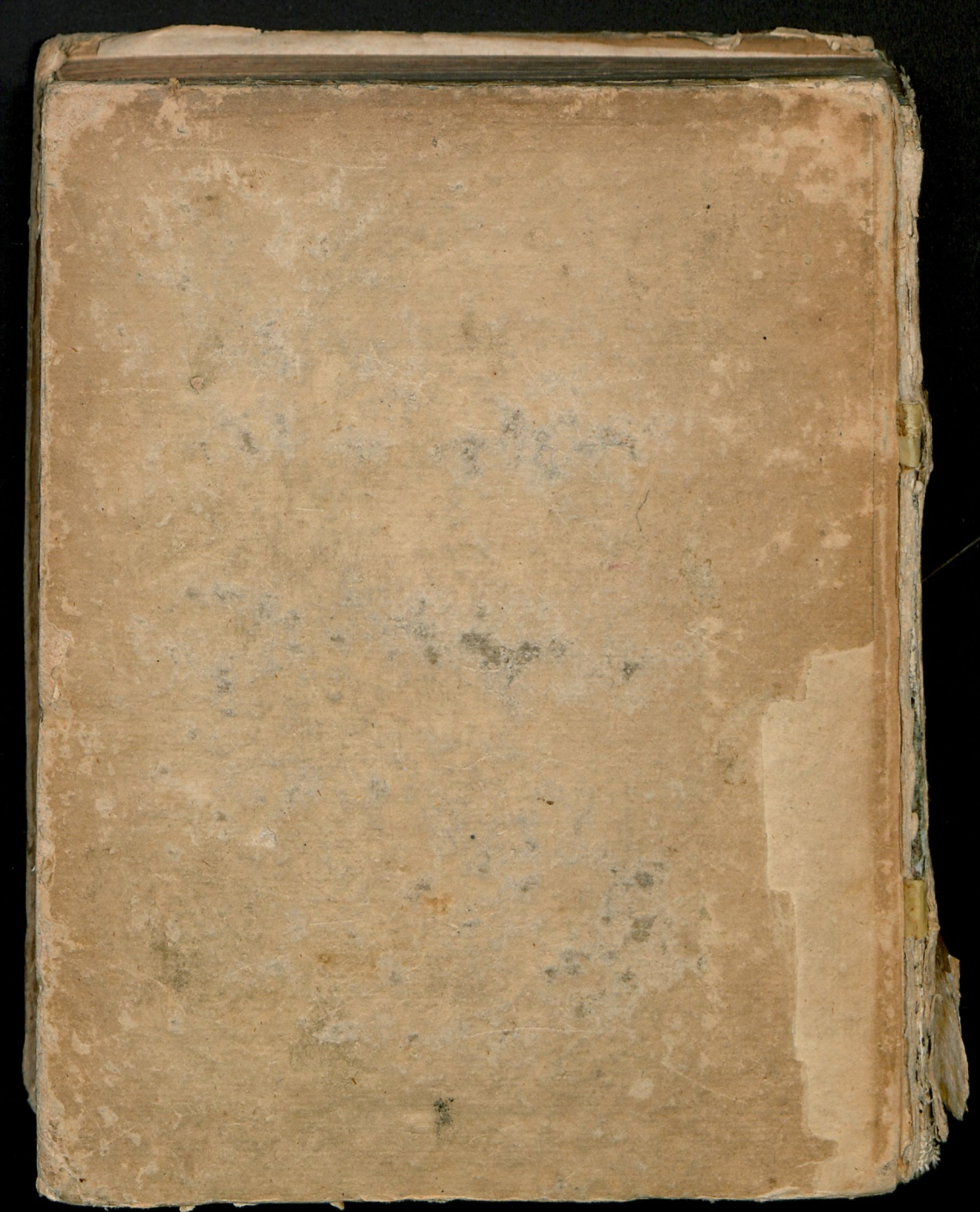

Slb.

Nur für den ~~Verkauf~~

n. f.

9
10

V O C I S
C A M I N A T A E
O R I G I N E M S L A V O N I C A M

EX AVCTORITATE AMPLISS. PHILOSOPHORVM ORDINIS

DIE XVIII. OCTOBR. MDCCLXXI.

DEFENDENT

M. ABRAHAMVS IACOBVS PENZEL

ET

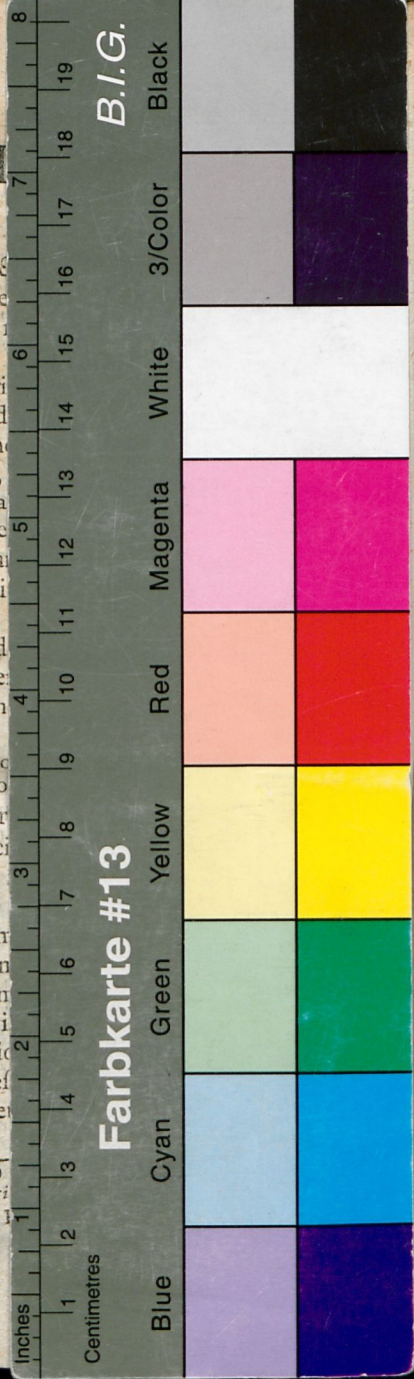
IOANNES CHRISTOPHORVS NIEMANN

DESSAVIA-ANHALTINVS, MED. ET PHIL. CVLT.

HALAE

LITTERIS HENDELIANIS.

B.I.G.

Farbkarte #13